



11.1.2021

VN/493/2021/

Viite: Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 14.01.2021 klo 12.00 / HE 245/2020

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatauti-lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Esityksen mukaan tartuntatautilakia muutettaisiin siten, että aluehallintovi-rasto tai STM voisi päätöksellään velvoittaa toimijoita poikkeamaan nor-maalista palvelujen järjestämistavasta sosiaali- ja terveydenhuollon toimin-takyvyn säilyttämiseksi. Laki on tarkoitettu saadaan voimaan mahdollisimman pian. Osa muutoksista on tarkoitettu olemaan voimassa covid-19-epidemi-aan liittyen väliaikaisesti 31.12.2021 saakka.

Esitys sisältää kolmiportaisen mallin, jonka mukaan voidaan edetä epide-mian vaikeutuessa niin, että toiminnan rajoitukset olisivat hallittavissa. Jos toimintaa joudutaan rajoittamaan tai viimekädessä sulkemaan, mallista to-dennäköisesti aiheutuu kustannuksia mm. kulttuuri- ja elinkeinotoiminnalle, henkilöliikenteelle sekä sosiaali- ja terveystoimelle. Ehdotetut viranomais-ten toimivaltuudet rajoittaa elinkeinotoimintaa saattaisivat sovellettuina alentaa myös valtion verokertymää.

Päätöksistä sosiaali- ja terveydenhuollolle aiheutuvat kustannukset kohdis-tuisivat palvelujen järjestämisvastuullisille tahoille, joiden olisi korvattava myös yksityiselle palveluntuottajalle 9 a §:n mukaisesta päätöksestä suo-raan aiheutuneet ylimääräiset kustannukset ja muut taloudelliset menetyk-set. Valtio voisi korvata päätöksistä johtuneita kustannuksia järjestämisvas-tuullisille tahoille. Muiden toimijoiden osalta ei HE:ssä ole ollut mahdollista arvioida aiheutuvia kustannuksia. VM katsoi antamassaan lausunnossa, että vaikka viranomaistoimet mahdollistaisivat asiakasmäärien rajoittami-sen, rajoite ei suoraan ole korvaukseen oikeuttava eikä mahdollisista sul-kemiskorvauksista ole perusteltua säätää tartuntatautilaissa.

Sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien lisätehtävien vuoksi ministeri-öön ehdotettaisiin neljän henkilötyövuoden lisäystä, arviolta 300 000 eu-roa. Ehdotetut tartuntatautilain säännökset ovat pääosin määräaikaista, jo-ten lisätehtävät koskevat ainoastaan vuotta 2021. Terveiden ja hyvinvoin-nin laitokselle tarvittaisiin uusien vastuiden vuoksi viiden asiantuntijan työ-panosta vastaava määräaikainen resurssitarve. Näiden tehtävien yhteen-lasketut palkka- sekä sivu- ja yleiskulut olisivat vuositasolla arviolta 450 000 euroa. Esitys toisi Liikenne- ja viestintävirastolle kokonaan uuden tyy-pisiä tehtäviä, kuten asemista, terminaaleista ja muista vastaavista tiloista vastaavien tahojen valvontaa sekä matkustajamäärän rajoittamista liiken-nevälineissä. Liikenne- ja viestintävirasto on arvioinut, että tämä esitys ai-heuttaisi tarpeen lisätä vuositasolla toimintamenoihin 650 000 euroa. Säännösluonnoksen mukaisen valvonnan arvioidaan edellyttävän poliisille

vähintään 30 henkilötyövuoden resursointia. Rahamääräisesti 30 henkilötyövuotta tarkoittaa noin 2,1 miljoonaa euroa. Resurssin tarpeeseen sisältyy epävarmuutta, sillä tarvittavan resurssin määrä on suoraan riippuvainen kuntien ja aluehallintovirastojen tartuntatautilain 58 §:n nojalla tekemistä yleisötilaisuuksia ja yleisiä tilaisuuksia koskevista päätöksistä.

Esitys lisäisi aluehallintovirastojen toimivaltuuksia, vastuita ja tehtäviä. Aluehallintovirastojen tehtäväksi tulisi päätöksenteko ja valvonta koskien sosiaali- ja terveystalouden muuttamista ja tilojen käytön väliaikaisesta rajoittamisesta sekä usean kunnan aluetta koskevat päätökset toimenpiteistä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi elin-keinotoiminnassa ja muussa toiminnassa. Lisäksi aluehallintovirastojen tehtäväksi tulisi näihin päätöksiin liittyvät alueelliset valvonta- ja tarkastustehtävät. Tartuntatautilähteen kehittyminen vaikuttaa siihen, minkä verran esityksen mukaisia päätöksentekotoimivaltuuksia jouduttaisiin aluehallintovirastoissa käyttämään ja miten laajasti näihin päätöksiin liittyviä valvonta- ja tarkastustehtäviä aluehallintovirasto joutuisi suorittamaan. Aluehallintovirastojen olisi suunnattava resursseja muista tehtävistä esityksen mukaisten tehtävien ensisijaiseen hoitamiseen. Syntyvä resurssivajaus muissa tehtävissä (esimerkiksi kanteluiden käsittelyssä ja sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa) olisi korvattava aluehallintovirastoille, jotta nämä kansalaisten oikeusturvan kannalta olennaiset tehtävät voitaisiin hoitaa lainsäädännössä edellytetyn mukaisesti. Aluehallintovirastoille uusista tehtävistä aiheutuva resurssitarve olisi vuositason arviolta 10 henkilötyövuotta. Resurssitarve olisi kokonaisuudessaan määräaikainen. Vuositason laskettuna henkilöstöresurssien osalta vuodelle 2021 lisämääräraharähtäve olisi arviolta 1 380 000 euroa. Aluehallintovirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta 59 b §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimeenpanemiseksi, 59 c §:n 4 momentissa tarkoitetun toiminnan keskeyttämiseksi ja 58 g §:ssä tarkoitetun tilan väliaikaiseksi sulkemiseksi. Tämän uusiin toimivaltuuksiin ja tehtäviin liittyvän mahdollisesti tarvittavan virka-apun määrää ei ole esityksessä kyetty arvioimaan.

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin, Rajavartiolaitoksen, pelastusviranomaisen ja puolustusvoimien lisäksi myös Tullin on annettava virka-apua, jos yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin estää. Sitä minkälaista virka-apua Tullilta saatettaisiin pyytää ei tarkenneta, joten virka-apuvelvoitteen vaikutuksia Tullin resursseihin ei voi tarkemmin arvioida. Tämän vuoksi on tärkeää, että esityksen mukaan virka-apun antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Edellä mainittuja vaikutuksia viranomaisten tehtäviin ei ole hallituksen esityksen valmisteluaikataulusta johtuen ollut mahdollista huomioida vuoden 2021 talousarvioesityksessä. Viranomaisten esityksen mukaisten tehtävien aiheuttamiin määräraharähtäveisiin voidaan palata kevään 2021 lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä. Etenkin, kun lain voimassaoloaika on rajallinen ja asiantuntijoiden palkkaaminen vie oman aikansa. Vuoden 2020 lisätalousarvioissa ja 2021 talousarviossa on jo otettu huomioon määrärahalisäyksiä covid-19- epidemiaan liittyen muun muassa sosiaali- ja terveysministeriölle, Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle, aluehallintovirastoille, poliisille ja kunnille. Ensi vuoden lisätalousarvioesitysten yhteydessä on tärkeää arvioida lisämääräraharähtäveitä edellä mainittujen virastojen lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen esityksestä aiheutuvien kustannusten osalta.

Hallitusneuvos

Janne Öberg

Hallitusneuvos

Ismo Mäenpää

Budjettineuvos

Riitta Aejmelaesus